

Epistemic Luck and Anti-Luck Epistemology in the View of Duncan Pritchard

Fatemeh Meshkibaf¹, Zahra Khazaei², Muhammad Legenhausen³

¹ Ph.D. Candidate of Comparative Philosophy, Department of Philosophy and Theology, University of Qom, Qom, Iran. f.meshki.95@gmail.com

² Professor of Comparative Philosophy, Department of Philosophy and Theology, University of Qom, Qom, Iran (**Corresponding author**). Z-khazaei@qom.ac.ir

³ Professor of Philosophy, Imam Khomeini Education and Research Institute, Qom, Iran. legenhausen@gmail.com

Research Article

Abstract

The problem of epistemic luck arises when a person has a true belief that is only true by luck. Before Gettier, it was believed that the element of justification would be sufficient for knowledge; but he showed that it is possible to have a justified true belief that is not an example of knowledge because of the intrusion of luck. Duncan Pritchard has examined epistemic luck in an extensive and detailed manner. He offers a modal account of luck based on two elements: a possible-worlds analysis of counterfactual conditions and a significance condition for the factors that make the truth of the belief lucky. Pritchard argues for the superiority of this account to those that focus on whether the truth of the belief is “accidental” and on whether the believer has sufficient control over the belief. Epistemic luck may be “reflective” or “veritic”. Both undermine knowledge claims, although Pritchard gives the central role to veritic luck in his anti-luck epistemology, which is based on two elements: a safety principle and a condition to ensure that the cognitive faculties of the agent are not impaired. In this article, we will describe, analyze, and subsequently, evaluate the viewpoint of Pritchard. In addition to the critiques offered by others, ambiguities in his counterfactual account of luck and other components of his theory detract from his theory.

Keywords: epistemic luck, modal account, possible worlds, Duncan Pritchard, anti-luck epistemology, safety principle, cognitive faculties, virtue epistemology.

Received: 2023/01/25 ; Received in revised form: 2023/05/15 ; Accepted: 2023/05/31 ; Published Online: 2023/06/02

Meshkibaf, F., Khazaei, Z. & Legenhausen, M. (2023). Epistemic Luck and Anti-Luck Epistemology in the View of Duncan Pritchard. *Journal of Philosophical Theological Research*, 25(2), 5-32. <https://doi.org/10.22091/JPTR.2023.9322.2878>

© The Authors

Introduction

The problem of epistemic luck in post-Gettier philosophical literature refers to the insufficiency of the tripartite definition of knowledge. Examples in which we have justified true belief that are not instances of knowledge are now well known. In these examples, luck plays a central role in the process of acquiring true belief. Duncan Pritchard has examined this topic extensively and in detail. His analysis is presented in four stages: anti-luck epistemology, anti-luck virtue epistemology, anti-risk epistemology, and anti-risk virtue epistemology. The aim of this article is to examine the first two stages analytically and critically. Pritchard's turn from luck to risk will be studied in another article. We conclude that the ambiguity of some of his statements and key concepts are liabilities for his theory.

Modal account of luck

Pritchard, after criticizing rival accounts, defends a modal account of luck. This account is based on two principles: 1) the principle of possible worlds, for which Pritchard is indebted to David Lewis. There are many ways things could have been besides the way they actually are. He identifies possible worlds with "ways things could have been". Possible worlds are counterfactual ways things could be that are more or less similar to the actual world and are considered to be closer or further from the actual world, respectively. So, a lucky event like a lottery win occurs in the actual world but does not occur in a wide class of the nearby possible worlds where the relevant initial conditions for the event are the same. This makes the win "lucky". After reviewing the conception of possible worlds, this article draws attention to the degree of luck of an event. Pritchard (2005) holds that the degree of luck is determined by the proportion of close possible worlds in which it would fail to occur. In another article (2014), he takes a different position and says that the degree of luck involved varies in line with the modal closeness of the world in which the target event fails to occur. 2) The significance condition, which Pritchard has explicated in three different ways over the course of his writing on this topic. First, in (2004) he adds this condition to his modal account and states that there should be an agent who is affected by a lucky event so that good luck or bad luck can be attributed to him. Then, in (2014), he omits the significance condition from his modal account and takes luck to be a metaphysical and objective phenomenon independent of subjective factors such as significance. Finally, in (2020), he settles on a minimal account of significance.

The modal account by Pritchard, even though some elements of it have changed through the years, can be articulated as follows: a significant event *E* is lucky for an agent *S* at time *t* if, and only if, *E* occurs in the actual world at *t* but does not occur at *t* in a wide proportion of close possible worlds in which the relevant initial conditions for *E* are the same as in the actual world.

Types of epistemic luck

Compatible types of epistemic luck may be categorized on the basis of whether luck is relevant to the content, capacity, or evidential weight of the belief. These types are obtained inductively and more can be found. They are epistemically harmless and are concerned with luck in the preconditions for knowledge. Forms of luck that are incompatible with knowledge are veritic and reflective, and they infect the core epistemic relation between an agent and a true proposition which is pivotal to knowledge possession. The concentration of Pritchard's anti-luck virtue epistemology is to omit veritic epistemic luck which is of two types: intervening and environmental. Environmental epistemic luck is something about which Sosa and Pritchard

differ. According to Sosa's point of view, environmental epistemic luck has no effect on the justification or formation of a belief.

Anti-luck virtue epistemology

After defining epistemic luck and getting familiar with its types, Pritchard presents his anti-luck epistemology, the main principle of which is *safety*. But because this principle is not sufficient for removing veritic epistemic luck, he proposes an anti-luck virtue epistemology that has two main elements: the safety principle and the ability intuition. Pritchard believes that this epistemology can deal with Gettier cases and the like which are undermined by the intrusion of luck. His anti-luck virtue epistemology is influenced by Greco and Sosa and his view has affinities to reliabilism.

We can articulate the final version of his safety principle as follows: if an agent A knows a contingent proposition P, then in nearly all possible worlds in which he forms his belief about P in the same way as he forms his belief in the actual world, that agent only believes that P when P is true.

About the ability intuition, he thinks of it in terms of dispositions that should be both reliable and suitably integrated with the agent's other belief-forming dispositions.

Discussion

For evaluating Pritchard's point of view, first remember that in virtue epistemology, knowledge is a skillful achievement that is achieved through cognitive abilities and leaves no room for the influence of luck. But, as Hales implies, there are cases of skillful achievements that are lucky. Second, as Bricker demonstrates, cognitive neuroscience and a number of recent EEG studies can introduce a new challenge to this account, especially to the counterfactual principle. Third, a general problem with his view is that his modal account and his epistemology and their elements are not free from ambiguity. It is natural and logical that a philosopher changes and completes his position over time, but it seems that Pritchard has chosen his path with more ambiguity in some cases. For example, a counterfactual theory is one of the most important elements of his modal account, but the metric that determines the distance from the actual world is notoriously unclear. His view has wavered about whether the relevant possible worlds are the nearest ones, or all those that are nearby, or any possible world sufficiently near. There are also unanswered questions about the number of possible worlds and other components of his theory.

Conclusion

We conclude that, despite his commendable efforts, the ambiguities of some of his statements and key concepts are liabilities his position has been unable to remove.

References

- Pritchard, D. (2004). Epistemic luck. *Journal of Philosophical Research*, 29, 193-222.
https://doi.org/10.5840/jpr_2004_18
- Pritchard, D. (2005). *Epistemic luck*. Oxford University Press.
- Pritchard, D. (2007). Anti-luck epistemology. *Synthese*, 158, 277-297.
<https://doi.org/10.1007/s11229-006-9039-7>
- Pritchard, D. (2008). Sensitivity, safety and anti-luck epistemology. In J. Greco (Ed.), *The Oxford handbook*

of skepticism. Oxford University press.

Pritchard, D. (2009a). Safety-based epistemology: whither now? *Journal of Philosophical Research*, 34, 33-45. https://doi.org/10.5840/jpr_2009_2

Pritchard, D. (2012). Anti-luck virtue epistemology. *The Journal of Philosophy*, 109(3): 247-279. <https://doi.org/10.5840/jphil201210939>

Pritchard, D. (2014). The modal account of luck. *Metaphilosophy*, 45(4-5): 594-619. <https://doi.org/10.1111/meta.12103>

Pritchard, D., & Smith, M. D. (2004). The psychology and philosophy of luck. *New Ideas in Psychology*, 22(1): 1–28. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2004.03.001>

بخت معرفتی و معرفت‌شناسی ضد بخت از منظر دانکن پریچارد

فاطمه مشکی‌باف^۱، زهرا خزاعی^۲، محمد لگنهاوزن^۳

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه تطبیقی، گروه فلسفه و کلام، دانشگاه قم، قم، ایران. f.meshki.95@gmail.com

^۲ استاد، گروه فلسفه و کلام، دانشگاه قم، قم، ایران (نویسنده مسئول). z-khazaei@qom.ac.ir

^۳ استاد، گروه فلسفه، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، قم، ایران. legenhausen@gmail.com

چکیده

بخت معرفتی برای توصیف مواقعی به کار می‌رود که فرد باور صادقی داشته باشد، اما باور او به طور اتفاقی صادق باشد. تا پیش از گتیه، اعتقاد بر این بود که عنصر توجیه برای داشتن معرفت کافی است، اما او نشان داد که می‌توان باور صادق موجهی داشت که چون صدق آن به دلیل دخالت بخت بوده، مصداق معرفت نباشد. دانکن پریچارد، فیلسوف تحلیلی معاصر، اخیراً به شکل مبسوط و مدون به تحلیل بخت معرفتی پرداخته است. در مقایسه با دیگر تبیین‌ها (از جمله تصادف و عدم کنترل)، او تبیین وجهی را در تحلیل‌های خود ترجیح داده که مبتنی بر دو اصل جهان‌های ممکن و اصل اهمیت است. بخت معرفتی «تأملی» و «راستین» دو قسم بخت ناسازگار با معرفت هستند که پریچارد به آنها می‌پردازد؛ دغدغه اصلی او قسم دوم است. پریچارد در تلاش است تا یک نوع معرفت‌شناسی ضد بخت ارائه کند که از اشکالات گتیه و مانند آن در امان بماند. در نهایت، او معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت را پیشنهاد می‌کند، که بر دو اصل مصونیت و قوای شناختی استوار است. در این مقاله، پس از توصیف و تحلیل تبیین وجهی و توضیح نظریه معرفتی ضد بخت پریچارد، به ارزیابی دیدگاه وی خواهیم پرداخت. علاوه بر نقدهایی که بر اصل مصونیت و دیگر مؤلفه‌های دیدگاه وی وارد شده، ابهام در مفهوم جهان‌های ممکن و دیگر عناصر نظریه معرفتی او موجب می‌شود دیدگاهش در وضعیت ممتازی قرار نداشته باشد.

کلیدواژه‌ها: بخت معرفتی، تبیین وجهی، جهان‌های ممکن، دانکن پریچارد، معرفت‌شناسی ضد بخت، اصل مصونیت، قوای شناختی، معرفت‌شناسی فضیلت.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۵؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۲/۲۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۰؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۲/۰۳/۱۲

مشکی‌باف، ف.؛ خزاعی، ز.؛ لگنهاوزن، م. (۱۴۰۲). بخت معرفتی و معرفت‌شناسی ضد بخت از منظر دانکن پریچارد. *پژوهش‌های فلسفی - کلامی*، ۲۵(۲)، ۵-۳۲. <https://doi.org/10.22091/JPTR.2023.9322.2878>

مقدمه

تصور رایج بر این است که معرفت^۱ نمی‌تواند محصول بخت باشد. بخت معرفتی^۲ زمانی به کار می‌رود که فرد باور صادقی دارد که به طور اتفاقی و شانسی برای او حاصل شده است. مسئله بخت معرفتی به طور جدی پس از انتشار مقاله گتیه (Gettier, 1963) با عنوان «آیا باور صادق موجه، معرفت است؟» مورد توجه قرار گرفت. تا پیش از این، معرفت‌شناسان معرفت را به «باور صادق موجه» تعریف می‌کردند و معتقد بودند که عنصر توجیه در این تعریف می‌تواند باورهایی را که مبتنی بر حدس و گمان بوده و به طور شانسی و اتفاقی صادق‌اند، از حیطه معرفت خارج کند. اما گتیه در این مقاله با ذکر چند مثال نقض نشان می‌دهد که ممکن است باور صادقی داشته باشیم که موجه است، اما مصداق معرفت نیست. در نتیجه ادعا می‌کند این تعریف سه-جزئی دقیق و کافی نیست و نمی‌تواند بخت معرفتی را خارج کند (Gettier, 1963, pp.121-123). بعد از گتیه این مسئله مورد توجه قرار گرفت و برخی، از جمله آنگر (Unger, 1968) و انگل (Engel, 1992) درباره بخت‌های سازگار و ناسازگار با معرفت نوشتند.

اما نخستین فیلسوفی که به شکل مبسوط و دقیق درباره بخت معرفتی بحث کرده دانکن پریچارد است. مهم‌ترین اثر وی در این زمینه کتاب بخت معرفتی (Pritchard, 2005) است. انگیزه وی از نگارش این کتاب این است که با تبیین ماهیت بخت معرفتی، بخت‌های سازگار و ناسازگار با معرفت را مشخص کند و راه‌حلی برای خروج از آن بیابد. وی مقالات متعددی در این زمینه نگاشته (برای مثال، نک: Pritchard, 2004; 2007; 2012) و این بحث را در طی سال‌ها پیش برده و می‌توان گفت چهار مرحله اصلی را پشت سر گذاشته است که حکایت از تغییر یا تکمیل دیدگاه وی دارد. او در ابتدا معرفت‌شناسی ضد بخت را ارائه می‌کند که مهم‌ترین شرط آن اصل مصونیت است. اما از آنجا که این اصل برای مصونیت از بخت کفایت نمی‌کند، او معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت را معرفی می‌نماید که تمرکز این مقاله بر آن است. سپس از واژه بخت به واژه «ریسک» متمایل می‌شود و در ابتدا معرفت‌شناسی ضد ریسک و سپس معرفت‌شناسی فضیلت ضد ریسک^۳ را طرح می‌نماید. این بحث همچنان پویاست، اما در این مقاله به اصل بحث وی می‌پردازیم. هرچند درباره بخت اخلاقی هم ادبیات فلسفی غرب غنی است و هم آثاری به زبان فارسی نوشته شده، درباره بخت معرفتی نه تنها به زبان فارسی تا کنون اثری منتشر نشده است، بلکه برای فلاسفه غرب نیز هنوز موضوعی نو است و پیشینه چندانی ندارد. از این رو فهم این مسئله، به ویژه با توجه به تبیین‌های مختلفی که از آن ارائه شده، دقتی دوچندان می‌طلبد.

-
1. knowledge
 2. epistemic luck
 3. anti-risk virtue epistemology

در این مقاله ابتدا به دو دیدگاه رقیب در این موضوع اشاره می‌شود و سپس به تبیین دیدگاه پریچارد پیرامون بخت می‌پردازیم. آنگاه انواع بخت سازگار و ناسازگار با معرفت را بررسی خواهیم کرد. در ادامه به بررسی معرفت‌شناسی فضیلت می‌پردازیم که پریچارد به منظور مقابله با بخت معرفتی آن را ارائه کرده است. در انتها نیز به ارزیابی دیدگاه او خواهیم پرداخت. ابهام در مفاهیم استفاده‌شده در دیدگاه او، به ویژه معنای جهان‌های ممکن، از جمله ایراداتی است که به آن اشاره خواهد شد.

تبیین بخت معرفتی

تبیین وجهی

با توجه به ادبیات گسترده‌ای که در دهه‌های اخیر درباره شانس اخلاقی رواج یافته، تعریف آن چندان دشوار نیست. شانس اخلاقی را، با توجه به اصل کنترل، معمولاً به این معنا می‌دانند که فاعل فعلی را انجام دهد که نسبت به آن کنترل نداشته باشد. اما از جمله مشکلات موجود در رابطه با بخت معرفتی عدم ارائه تعریف دقیقی از بخت^۱ و ماهیت آن است. در دهه‌های اخیر، توجه فیلسوفان به این مسئله معطوف شده و تبیین‌های مختلفی^۲ ارائه کرده‌اند. یکی از استانداردهای تبیین‌ها از بخت تعریف آن بر حسب مفهوم «تصادف»^۳ یا اتفاق است. برای نمونه، پیتز آنگر (Unger, 1968, p.158) معرفت‌شناسی خود را بر اساس این عبارت پیش می‌برد: «این که فرد S گزاره P را صادق بداند، تصادفی نیست». ویلیام هارپر (Harper, 1996, p.273) نیز اشاره می‌کند که واژه «بخت» با دو واژه «شانس»^۴ و «تصادف» همپوشانی دارد. مراد از تصادفی بودن این است که فرد بدون این که هیچ قصد و نیتی داشته باشد باوری برایش حاصل شود. البته باید توجه داشت که ارتباط مفهومی میان «بخت» و «تصادف» به این سادگی نیست. زیرا مواردی از بخت وجود دارد که تصادف را در بر نمی‌گیرد. برای مثال، اگر فردی آگاهانه بلیط لاتاری را تهیه کند و برنده شود، این برنده شدن محصول بخت است، اما تصادفی نخواهد بود؛ زیرا در این مثال، فرد با قصد و نیت قبلی برای به دست آوردن نتیجه‌ای خاص، که همان برنده شدن لاتاری است، تلاش می‌کند و این قصد از تصادفی بودن آن اتفاق جلوگیری می‌کند.

در بررسی رابطه «بخت» با «شانس»^۵ نیز، که در بالا در بیان هارپر به آن اشاره شد، پریچارد معتقد

1. luck

۲. تبیین تصادف، کنترل، احتمال و وجهی چهار قسمی است که مطرح شده است. از آنجا که پریچارد به تبیین احتمال نپرداخته، در این مقاله از طرح آن خودداری می‌کنیم.

3. accident

4. chance

۵. گرچه واژه luck هم به بخت ترجمه می‌شود هم شانس، در این مقاله، به منظر تمییز بین luck و chance، واژه بخت را برای luck برگزیدیم.

است این دو مفهوم نیز متفاوت‌اند. در بخت دو چیز دارای اهمیت است: یکی وجود عاملی که بتوان او را، با توجه به نتیجه حاصل، خوش‌بخت یا بدبخت خواند؛ دیگری وجود قصد و نیت. در مورد تصادف، نیت و قصد قبلی وجود ندارد؛ در مورد شانس نیز وجود عاملی که بتوانیم او را خوش‌شانس یا بدشانس بخوانیم ضروری نیست. برای مثال، منطقه‌ای جغرافیایی را تصور کنید که در آن بر اثر وقوع لغزش زمین هیچ عاملی متأثر نمی‌شود. اینجا نمی‌توان این رویداد را از سر بخت دانست، ولی می‌توان آن را شانسی گفت. به علاوه، باید این نکته را در نظر داشت که حوادثی مانند برنده شدن لاتاری، که محصول بخت هستند، اموری از پیش تعیین‌شده به حساب می‌آیند، و بر خلاف چیزهای شانسی، نمی‌توانند توسط عوامل نامتعیین^۱ پدید آیند (Pritchard, 2005, pp.126-127; 2004, pp.195-196). بنابراین، می‌توان دریافت که بخت، شانس و تصادف معانی خاص خود را دارند و نمی‌توان آن‌ها را به جای یکدیگر به کار برد.

تبیین دوم بر حسب کنترل و عدم کنترل^۲ فاعل^۳ است، مانند این که فردی چاله‌ای را حفر کند تا در آن درختی بکارد، ولی از سر بخت، گنجی را بیابد. اینجا یافتن گنج خارج از کنترل فرد است. بر این اساس، خوش‌بختی یعنی برای عامل P امری اتفاق بیفتد که برای او خیر است، و وقوع آن امر ورای کنترل او باشد؛ و بدبختی یعنی برای عامل P امری اتفاق بیفتد که برای او بد است، و وقوع آن امر ورای کنترل او باشد. اینجا عدم کنترل شرط ضروری در توصیف بخت است (Statman, 1991, p.146). اگر بخواهیم این تبیین را به زبانی ساده بیان کنیم، می‌توان این صورت‌بندی را ارائه داد: «حادثه دارای اهمیت E در زمان t برای شخص S محصول بخت خواهد بود، اگر و تنها اگر، حادثه E در زمان t خارج از کنترل شخص S باشد». پرچارد با ذکر این مثال که «طلوع امروز خورشید امری خارج از کنترل است اما آیا می‌توان گفت چون خورشید امروز طلوع کرد، خوش‌بخت هستم؟» (Pritchard, 2014, p.613)، این تبیین را در حوزه معرفت‌شناسی و در بحث بخت معرفتی مشکل‌ساز می‌داند؛ زیرا باور جزئی از معرفت است و شکل‌گیری بنیادی‌ترین باورهای ادراکی ما تحت کنترل مستقیم ما نیست، ولی محصول بخت هم نخواهند بود (Pritchard, 2004, p.196; 2005, p.127). در واقع او با ذکر این مثال نقض می‌خواهد نشان دهد که همان‌طور که طلوع خورشید تحت کنترل ما نیست و هیچ ارتباطی با خوش‌بختی و بدبختی ما

1. indeterminate factors

2. control account of luck

۳. این تبیین تحت تأثیر بخت اخلاقی برنارد ویلیامز (Williams, 1976) و توماس نیگل (Nagal, 1976) است. بخت اخلاقی به این معناست که فرد عملی را انجام دهد که خارج از کنترل اوست، چرا که ارزش‌گذاری و مسئولیت اخلاقی مشروط به این است که فرد نسبت به انتخاب و عملش کنترل داشته باشد. در نتیجه در شرایطی که فرد کنترل ندارد، مسئولیت اخلاقی هم نخواهد داشت. نیگل از این پدیده به پارادوکس بخت اخلاقی تعبیر می‌کند؛ زیرا با وجود عدم کنترل فاعل، ما باز هم عمل دیگران را ارزش‌گذاری می‌کنیم. برای مطالعه شانس اخلاقی برای نمونه نک: (Khazaei 2021)

ندارد، مشابه آن، شکل‌گیری باوری هم که تحت کنترل ما نیست، هیچ ارتباطی با بخت معرفتی نخواهد داشت. از این رو تبیین بخت معرفتی بر اساس کنترل تبیین درستی نخواهد بود.

پس از نقد این دو تبیین، پریچارد تبیین وجهی^۱ را در مورد بخت معرفتی ارائه می‌کند و آن را از ایرادات وارده بر دیگر تبیین‌ها در امان می‌داند. می‌توان تبیین او را به این شکل صورت‌بندی کرد: «حادثه دارای اهمیت E برای عامل S در زمان t محصول بخت خواهد بود، اگر و تنها اگر، حادثه E در جهان فعلی در زمان t رخ دهد، اما در جهان‌های ممکن نزدیک^۲، با وجود تحقق شرایط ضروری برای وقوع حادثه E در زمان t، رخ ندهد».

همان‌طور که در صورت‌بندی بالا می‌توان دید، این تبیین دو شرط و عنصر اصلی دارد:

۱. **جهان‌های ممکن نزدیک:** یکی از شروط اساسی تبیین وجهی این است که می‌گوید حادثه E زمانی محصول بخت است که در جهان فعلی و واقعی رخ دهد، اما در جهان‌های ممکن نزدیک به جهان واقعی که از شباهت زیادی به آن برخوردارند، به فرض تحقق همان شرایط ضروری، رخ ندهد (Pritchard, 2005, p.128; 2004, p.197). بنابراین، مثال‌هایی چون برنده شدن لاتاری و یافتن گنج محصول بخت هستند؛ زیرا در جهان فعلی تحقق یافته‌اند، اما در جهان‌های ممکن نزدیک به جهان واقعی، با وجود شرایط ضروری، محقق نمی‌شوند.

جهان‌های ممکن یعنی غیر از جهانی که در آن ساکنیم جهان‌های ممکن دیگری وجود دارد که از هم جدا هستند و هیچ نسبت علی یا مکانی و زمانی با یکدیگر ندارند. همچنین جهان ممکن به موقعیت‌های خلاف واقع و انحرافی دیگری که هر شیء می‌توانست به آن نحو فعلیت یابد، اما نیافته، اشاره دارد (Lewis, 1973, p.84). جهان‌های ممکن نزدیک بسیار مشابه به جهان فعلی و واقعی هستند و هر چه شباهت بیشتر باشد، به جهان واقعی نزدیک‌ترند. در این تبیین چیزی محصول بخت دانسته می‌شود که در جهان فعلی رخ داده باشد، اما در جهان‌های ممکن نزدیک و بسیار مشابه به جهان فعلی، با وجود تحقق شرایط ضروری، رخ ندهد.

در این تبیین، درجه بخت‌مندی حادثه E بر اساس گستره^۳ جهان‌های ممکن نزدیکی است که تحقق

1. modal account of luck

معادل فارسی واژه مدال را «وجهی» قرار دادیم؛ زیرا این واژه به منطق موجّهات و وجوه گزاره یعنی ضرورت، امکان و عدم امکان اشاره دارد.

۲. فاصله جهان‌های ممکن تا جهان واقعی در آثار مختلف پریچارد متفاوت است. در ۲۰۰۵ از نزدیک‌ترین جهان‌های ممکن (nearest possible world) می‌گوید؛ در ۲۰۰۷ از جهان‌های ممکن که در همین نزدیکی‌اند (near-by possible world)؛ و در ۲۰۱۴ از جهان‌های ممکن نزدیک (near possible world).

3. the proportional view

حادثه E در آن‌ها با شکست مواجه می‌شود (Hill, 2022a, p.1875). حادثه E محصول بخت است، اگر و تنها اگر، حداقل در نیمی از جهان‌های ممکن نزدیک، با وجود شرایط ضروری، اتفاق نیفتد (Pritchard, 2005, pp.129-130). لوی معتقد است گستره جهان‌های ممکن نزدیک باید «به اندازه کافی بزرگ» باشد تا نشان دهد که حادثه E محصول بخت است، و به اندازه کافی بزرگ بودن بستگی به اهمیت حادثه دارد (Levy, 2011, pp.16-17).

در مقاله‌ای دیگر، پریچارد درجه بخت‌مندی را دیگر نه وابسته به گستره جهان‌های ممکن، بلکه وابسته به دوری و نزدیکی^۱ جهان‌های ممکن به جهان واقعی می‌داند (Pritchard, 2014, p.600). برای مثال، لاتاری از درجه بخت‌مندی بالایی برخوردار است، زیرا عامل S در جهان واقعی برنده لاتاری می‌شود، اما در جهان‌های ممکن نزدیک برنده نمی‌شود. در مقابل، اموری چون طلوع خورشید محصول بخت نیست و بخت‌مندی آن صفر است، زیرا هیچ جهان ممکن نزدیکی وجود ندارد که در آن طلوع خورشید با شکست مواجه شود. بنابراین، جهان ممکنی که در آن طلوع خورشید با شکست مواجه شود، هم از نظر مکانی و هم از نظر قوانین فیزیکی حاکم، از جهان فعلی دور است (Hill, 2022a, p.1876).

در بالا ذکر شد که حادثه E در جهان‌های ممکن نزدیک، با فرض تحقق شرایط ضروری، رخ نمی‌دهد. قید «با فرض تحقق شرایط ضروری» تأکید می‌کند همان شرایط ضروری و کافی برای تحقق حادثه E در جهان فعلی و واقعی در جهان‌های ممکن نزدیک هم تحقق دارد، اما حادثه E رخ نمی‌دهد. پریچارد معتقد است این قید مبهم است و نوعی محدودیت را القاء می‌کند، زیرا اگر بگوییم شرایط ضروری در همه جهان‌ها تحقق دارد، تحقق حادثه E قطعی خواهد بود و بخت‌مندی آن بی‌معناست. این مثل این است که بگوییم لاتاری در همه جهان‌های ممکن اتفاق خواهد افتاد. او می‌گوید می‌توانیم این قید را حذف کنیم اما از آنجا که این قید به فهم بهتر جهان‌های ممکن نزدیک کمک می‌کند و نشان می‌دهد که اگر هر شرطی حذف شود از شباهت جهان ممکن به جهان واقعی کاسته می‌شود، ابقای آن مطلوب است. مانند این که بگوییم عامل S در جهان ممکن W_1 بلیط لاتاری را تهیه نکرد و این یعنی جهان ممکن W_1 شباهتی به جهان واقعی ندارد. به علاوه، باید این قید را به گونه‌ای لحاظ کنیم که نشان دهد چنین نیست که حادثه E قبل از تحقق و به طور پیشینی امری شانس‌ی و محصول بخت است (Pritchard, 2005, pp.131-132).

۲. اهمیت: شرط «اهمیت» به این معناست که حادثه E زمانی محصول بخت است که برای عامل S دارای اهمیت باشد. یعنی عامل S از حادثه E متأثر و منتفع گردد و بر اساس آن بتوان او را خوش‌بخت یا بدبخت خواند و بخت خوب یا بخت بد را به او نسبت داد. عاملی که بخت به او منتسب

1. the distance view

است و از حادثه شانسی متأثر و منتفع می‌شود باید دارای نیازها، علایق، تمایلات و منافع باشد (Pritchard & Smith, 2004, p.18). در مثال لغزش زمین، که پیش‌تر بدان اشاره شد، اگر عاملی نباشد که از آن حادثه تأثیر بپذیرد، محصول بخت خواندن آن حادثه بی‌معنا خواهد بود. به علاوه، نحوه تأثیر این حادثه بر عامل تعیین می‌کند که آیا با بخت خوب مواجه هستیم یا با بخت بد؟ اگر لغزش زمین سبب ویرانی خانه‌ی عامل بشود، لغزش زمین مصداق بدبختی است، و اگر سبب مسطح شدن زمین بشود - کاری که عامل قصد داشت با پرداخت هزینه انجام دهد - مصداق خوش‌بختی خواهد بود. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت خوب بودن یا بد بودن بخت به میزان اهمیتی بستگی دارد که عامل به حادثه مورد نظر می‌دهد.

در مورد شرط اهمیت، پریچارد این نکته را اضافه می‌کند که در مواردی حادثه‌ای روی می‌دهد که محصول بخت است و بر عامل نیز تأثیرگذار است، اما عامل به این تأثیر توجهی ندارد. برای مثال، صاعقه‌ای رخ می‌دهد و جان سالم به در بردن فرد از آن صاعقه محصول بخت است، اما فرد به این امر بی‌توجه است. در این مثال، شرط اهمیت وجود ندارد، ولی این حادثه محصول بخت است. برای حل این مسئله، پریچارد معتقد است باید معنای اهمیت را وسیع‌تر در نظر بگیریم و بگوییم اگر عامل از اثرگذاری حادثه بر خودش مطلع بشود، برایش اهمیت خواهد داشت (Pritchard, 2005, pp.132-133; Pritchard, 2004, pp.199-200).

در مقاله‌ای دیگر، پریچارد معتقد به حذف شرط اهمیت است و بیان می‌کند که باید توجه داشت اموری که برای عامل S دارای اهمیت نیستند، از ویژگی‌های خاص خود برخوردارند و یکی از این ویژگی‌ها می‌تواند محصول بخت بودن باشد؛ چه عامل به آن توجه داشته باشد و چه نداشته باشد. او معتقد است نباید توقع داشت که تبیینی متافیزیکی پیرامون بخت ارائه شود و بخت را بر اساس شرط اهمیت تعریف کند، زیرا بخت پدیده‌ای عینی است که با امور ذهنی مانند اهمیت ارتباطی ندارد. انتساب خوب بودن یا بد بودن به بخت واکنش ذهنی ما نسبت به حادثه شانسی است و ویژگی ذاتی آن حادثه به حساب نمی‌آید (Pritchard, 2014, p.604; Hill, 2022b, p.5). بنابراین، اهمیت نداشتن حادثه E برای عامل S، مانع از بخت‌مندی آن نخواهد بود. او در این مقاله، برای تبیین بخت، به شرط جهان‌های ممکن نزدیک بسنده می‌کند و جایی برای واکنش‌های ذهنی ما نسبت به امور شانسی در نظر نمی‌گیرد.

پریچارد در مقاله اخیر خود بیان می‌کند که مراد از شرط اهمیت معنای حداقلی آن است، یعنی وقتی می‌گوییم حادثه E برای عامل S دارای اهمیت است، همین اندازه که از آن آگاه باشد، کفایت می‌کند. برای مثال، لغزش سطح ماه زمانی محصول بخت است که اخترشناسی آن را نظاره کند و از وجود آن آگاه باشد، هر چند از این حادثه متأثر و منتفع نگردد (Pritchard, 2020, p.723).

انواع بخت معرفتی

گفته شد معرفت‌شناسان معرفت را به «باور صادق موجه» تعریف می‌کنند و بخت معرفتی را به این معنا می‌دانند که در فرآیند کسب معرفت، بخت دخالت کند و شکل‌گیری یا توجیه معرفت نه از مسیر عادی خود بلکه از طریق بخت اتفاق بیفتد. آن‌ها از این بحث تحت عنوان «ابتدال بخت معرفتی» یاد می‌کنند (Pritchard, 2005, p.1) و مشهور است که بخت با معرفت ناسازگار است. با این حال، برخی از آن‌ها بخت معرفتی را به دو دسته سازگار و ناسازگار با معرفت تقسیم کرده و تصریح کرده‌اند که مشکل اصلی معرفت‌شناسی با بخت‌های ناسازگار است. با توجه به این که بررسی این انواع در حل مسئله بخت معرفتی راهگشاست، در ادامه به آن‌ها می‌پردازیم.

بخت‌های سازگار با معرفت

پیتر آنگر نخستین کسی است که به بررسی انواع بخت سازگار با معرفت پرداخته است (Unger, 1968, pp.159-160). پریچارد هم بر اساس مقاله وی به ادامه مسیر می‌پردازد. در مقاله آنگر دو نوع بخت معرفتی ارائه شده، اما پریچارد انواع دیگری را هم می‌افزاید (Pritchard, 2005, pp.136-138; 2004, p.202). با توجه به این که این انواع به نحو استقرائی به دست آمده‌اند، می‌توان انواع دیگری نیز به آنها اضافه کرد. در اینجا به ذکر سه مورد اکتفا می‌شود.

۱. بخت معرفتی محتوایی

یکی از مواردی که بخت می‌تواند بر معرفت تأثیرگذار و در عین حال سازگار با آن باشد، بخت معرفتی محتوایی^۱ است. آنگر مثالی می‌زند که به این شرح است: شخص S در حال عبور از خیابان A است و در همان لحظه دو ماشین با هم برخورد می‌کنند (Unger, 1968, p.159). همان طور که در بالا اشاره شد، او بخت را به معنای تضاد می‌داند. در این مثال، او برخورد ماشین‌ها در خیابان A و در حضور شخص S و نیز صدق این گزاره را که «در خیابان A دو ماشین با هم برخورد کرده‌اند» تصادفی می‌داند. بر اساس تبیین وجهی پریچارد (Pritchard, 2005, pp.134-135; 2004, p.200)، برخورد دو ماشین در خیابان A و در حضور شخص S امری است که در جهان فعلی و واقعی رخ داده اما در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک رخ نمی‌دهد. به علاوه، این برخورد هم برای راننده ماشین و هم برای شخص S که آن را مشاهده کرده دارای اهمیت است. بنابراین، معرفت شخص S به گزاره «در خیابان A دو ماشین با هم برخورد کرده‌اند» باور صادق موجهی است که مصداق معرفت است، و در عین حال دست‌خوش بخت واقع شده، اما این بخت به معرفت بودن این گزاره لطمه‌ای وارد نمی‌کند.

1. epistemic luck platitide
2. content epistemic luck

۲. بخت معرفتی استعدادی^۱

گاهی اوقات، توانایی کسب معرفت محصول بخت است. این توانایی در وهله اول به زنده بودن عامل و موجود بودن او و سپس به استعدادها و ظرفیت‌های شناختی وی اشاره دارد. آنگر مثال می‌زند به این که شخص S به طور تصادفی از برخورد با تکه سنگی که در حال سقوط است جان سالم به در می‌برد. سپس او لاک‌پشتی را در مقابل خود می‌بیند که در حال خزیدن بر روی زمین است. در این مثال، اولاً اصل زنده بودن او محصول بخت است؛ ثانیاً معرفت او نسبت به گزاره «لاک‌پشتی روی زمین در حال خزیدن است» نیز محصول بخت است. یعنی او، به طور شانسی، این توانایی را دارد که لاک‌پشت را مشاهده کند و نسبت به گزاره بالا معرفت داشته باشد (Unger, 1968, p.160). پریچارد، بر اساس تبیین وجهی، می‌گوید اولاً زنده ماندن شخص S محصول بخت است؛ زیرا در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک این شخص بر اثر سقوط سنگ کشته می‌شود و به علاوه زنده ماندن برای این شخص دارای اهمیت است. ثانیاً توانایی مشاهده لاک‌پشت و به دست آوردن گزاره بالا نیز محصول بخت است؛ زیرا این که شخص S در این لحظه بتواند لاک‌پشتی را مشاهده کند و گزاره بالا را به دست آورد امری است که در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک رخ نمی‌دهد (Pritchard, 2005, p.135; 2004, p.201). بنابراین، گزاره «لاک‌پشتی در روی زمین در حال خزیدن است»، در عین این که معرفت است، از بخت معرفتی استعدادی نیز متأثر است.

۳. بخت معرفتی قرینه‌ای^۲

در این مورد، به دست آوردن شاهد و قرینه به نفع باور محصول بخت است. آنگر مثال می‌زند به کارمندی که به طور تصادفی صدای کارفرمای خود را می‌شنود که قرار است او را اخراج کند. حالا او نسبت به این گزاره که «اخراج خواهد شد» شاهد و قرینه دارد، پس به آن معرفت دارد (Unger, 1968, p.159). بر اساس تبیین وجهی، این فرد در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک چنین شاهد و قرینه‌ای را به دست نمی‌آورد. به علاوه به دست آوردن این شاهد و قرینه برای او دارای اهمیت است. لذا می‌توان آن را محصول بخت دانست (Pritchard, 2005, pp.136-137; 2004, p.202).

بخت‌های ناسازگار با معرفت

بخت‌های ناسازگار با معرفت آن‌هایی هستند که رابطه معرفت‌شناسانه انسان با واقعیت را دچار مشکل می‌کنند (Unger, 1968, p.159). بخت‌های ناسازگار عبارت‌اند از بخت معرفتی راستین^۳ و بخت تأملی^۴.

1. capacity epistemic luck
2. evidential epistemic luck
3. veritic epistemic luck
4. reflective epistemic luck

تمرکز این مقاله بر بررسی راه‌حل پریچارد برای بخت معرفتی راستین است، که تا حدی با دیدگاه سوسا، از حیث نقش محوری قوای شناختی در تولید و توجیه معرفت، همپوشانی دارد.

۱. بخت معرفتی راستین

اصطلاح بخت معرفتی راستین را نخستین بار میلان انگل به کار برد (Engel, 1992, pp.66-68) و مقصودش اشاره به باورهایی بود که صدق آن‌ها مبتنی بر حدس، شهادت و گواهی اشتباه، استدلال‌های مغالطه‌گونه و مانند این‌هاست. در این موارد، ما با باورهای صادق موجهی روبرو هستیم که مصداق معرفت نیستند. جان شخص زودباوری است که هر گواهی و شهادتی را بدون اندک تفکری می‌پذیرد. روزی دوستانش به شوخی به او می‌گویند خانه‌ات آتش گرفته است. جان این باور را شکل می‌دهد که «خانه آتش گرفته است» و به سمت خانه به راه می‌افتد. همزمان جرقه‌ای الکتریکی سبب آتش‌سوزی کوچکی در خانه‌اش می‌شود و او به محض رسیدن آن را خاموش می‌کند. در اینجا صدق باور جان به گزاره «خانه آتش گرفته است» محصول بخت معرفتی راستین است. زیرا بر اساس تبیین وجهی، در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک، علاوه بر این که باور مبتنی بر شهادت دروغ دوستان کاذب خواهد بود، همزمانی جرقه الکتریکی با این شهادت دروغ نیز رخ نخواهد داد. پریچارد بیان می‌کند با وجود این که خانه آتش گرفته و باور صادق موجه شکل گرفته است، اما معرفتی در کار نیست (Pritchard, 2005, p.147). در مثال راسل نیز ساعت خراب اتفاقاً زمان دقیق را نشان می‌دهد، ولی فرد بدون اطلاع از خرابی ساعت، زمان را می‌خواند (Russell, 1948, pp.170-71). پریچارد متذکر می‌شود در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک، در چنین شرایطی، ساعت قدیمی زمان درست را نشان نمی‌دهد. بنابراین، باور شخص S به این که «الان ساعت ۸:۲۲ صبح است»، محصول بخت معرفتی راستین است.

پریچارد مثال‌های نقض گتیه را مصداق این نوع از بخت معرفتی برمی‌شمارد: اسمیت بر اساس شواهدی باور دارد که «جونز مالک ماشین فورد است» و از این گزاره، گزاره دیگری را استنتاج می‌کند که یا «جونز مالک ماشین فورد است» یا «براون در بارسلونا است». اسمیت هیچ شاهد و قرینه‌ای برای استنتاج گزاره دوم و باور به آن ندارد و کاملاً شانسی آن را می‌آورد. حالا فرض کنید شواهدی که اسمیت برای باور به گزاره اول دارد فریکارانه و گمراه‌کننده است، و در واقع جونز مالک ماشین فورد نیست. گزاره دوم نیز، به شکل کاملاً شانسی، مطابق واقع است و براون در بارسلونا است (Gettier, 1963, pp.122-123). در این مثال، باور اسمیت به این که «براون در بارسلونا است» محصول بخت معرفتی راستین است.

در مثال‌های بالا، با باور صادقی مواجهیم که از توجیه و دلیل مناسبی برخوردار است و بر اساس تعریف سنتی معرفت، شرایط لازم برای معرفت بودن را دارد، اما تحت تأثیر بخت قرار گرفته و نمی‌توان آن را معرفت دانست. در نتیجه بخت معرفتی بر اساس تبیین وجهی پریچارد بدین شکل خواهد بود: «باور شخص S به لحاظ معرفت‌شناختی محصول بخت است، اگر و تنها اگر، این باور در جهان فعلی و واقعی

صادق باشد، اما در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک - با وجود این که شخص S باور خود را به همان طریق به دست آورده - کاذب باشد». بخت معرفتی راستین خود دو گونه دارد: مداخله‌گر و محیطی.

۱-۱. **بخت معرفتی مداخله‌گر:**^۱ در این مورد، بخت معرفتی در میان عملکرد شناختی عامل و کامیابی شناختی وی قرار می‌گیرد و در آن مداخله می‌کند. پریچارد مثال می‌زند به شخصی که شیئی را که در واقع شبیه گوسفند است در مزرعه‌ای می‌بیند و این باور را شکل می‌دهد که «گوسفندی در مزرعه وجود دارد». ^۲ اتفاقاً گوسفندی در پشت آن شیء پنهان است و باور این شخص به این که «گوسفندی در مزرعه وجود دارد» صادق و مطابق واقع خواهد بود. اما بخت معرفتی مداخله‌گر در اینجا میان قوای شناختی عامل و واقعیت مداخله کرده و باعث شده باور صادقی شکل بگیرد در حالی که به راحتی می‌توانست مطابق واقع و صادق نباشد. مثلاً اگر گوسفندی در پشت آن شیء پنهان نبود، باور به این که «گوسفندی در مزرعه وجود دارد» کاذب می‌شد (Carter & Pritchard, 2015, pp.445-446). از آنجا که بخت مداخله‌گر یکی از اقسام بخت معرفتی راستین است، با معرفت ناسازگار است.

۲-۱. **بخت معرفتی محیطی:**^۳ مثال معروف بخت محیطی همان است که گلدمن ارائه کرده است: هنری با پسرش در حومه شهر در حال رانندگی است و به منطقه‌ای می‌رسد که در آن ماکت‌هایی شبیه به انبار وجود دارد که دیوارهای پشتی و داخلی را ندارند و هرگز نمی‌توان از آن‌ها به عنوان انبار واقعی استفاده کرد، اما چنان هوشمندانه ساخته شده‌اند که هر رهگذری را به اشتباه می‌اندازند. در میان این ماکت‌ها تنها یک انبار واقعی وجود دارد که اتفاقاً هنری به همان انبار واقعی نگاه می‌کند و این باور صادق را شکل می‌دهد که «او انباری را مشاهده کرده است» (Goldman, 1976, pp.772-773). او در شکل دادن این باور کاملاً متأثر از بخت محیطی است؛ زیرا این امکان وجود داشت که او با نگاه کردن به ماکت انبار این باور را به دست آورد که در این صورت باوری کاذب می‌داشت. این شخص همان چیزی را می‌بیند که حقیقی و واقعی است، اما به سبب محیطی که در آن قرار دارد باور صادق او مصون نیست و درگیر بخت محیطی است. گلدمن این مثال را در نقض تعریف سنتی معرفت ارائه می‌کند تا نشان دهد بخت با معرفت ناسازگار است (Carter & Pritchard, 2015, p.446).

۲. بخت معرفتی تأملی

به زعم پریچارد، بخت معرفتی تأملی در معرفت‌شناسی مغفول مانده و او در تلاش است آن را معرفی و بررسی کند. این نوع بخت طبیعتاً با معرفت تأملی در ارتباط است. مطابق نظر سوسا، برای این که معرفت

1. intervening epistemic luck

۲. مثال پریچارد برگرفته از مثال چیزم است. نک: Roderick Chisholm, 1989, p.93

3. environmental epistemic luck

تأملی وجود داشته باشد، نه تنها لازم است باور فاعل از طریق قوای شناختی حاصل شود، بلکه فاعل باید دارای منظر^۱ معرفتی باشد، یعنی بدانند آیا باورش از طریق قوای قابل اعتماد حاصل شده است یا خیر. در واقع، در بخت تأملی فاعل فاقد منظر معرفتی است، ولی برایش باوری حاصل شده که اتفاقاً صادق است. علاوه بر این، این نوع بخت بر اساس نظریه معرفتی زگزبسکی هم قابل فهم است که می‌گوید اگر برای فاعل باوری حاصل شود که نداند چگونه این باور برایش حاصل شده است، حصول این باور شانس‌ی خواهد بود. در هر صورت، در این نوع بخت، عدم آگاهی از نحوه شکل‌گیری باور نقش کلیدی دارد.

پریچارد مثال می‌زند به فردی که توانایی تعیین جنسیت جوجه‌های تازه از تخم خارج‌شده را دارد.^۲ این فرد این باور را شکل می‌دهد که «جوجه C مذکر است». از یک طرف، چون این باور برآمده از قوای شناختی وی است، هم در جهان واقعی و هم در جهان‌های ممکن نزدیک صادق است و در معرض بخت معرفتی راستین نیست. از طرف دیگر، چون این فرد نمی‌داند که چگونه و از چه طریقی این باور را شکل داده، باورش در معرض بخت تأملی است. آنچه در این نوع بخت اهمیت دارد روش و شیوه‌ای است که بر اساس آن باور صادق به طور شانس‌ی و بر اساس موقعیت تأملی باورنده شکل گرفته است؛ همچنین روش تولید باور به گونه‌ای است که به راحتی می‌تواند به جای باور صادق باوری کاذب تولید کند. در این گونه مثال‌ها، آگاهی هوشیارانه^۳ نسبت به ارتباط میان رفتار عامل و صدق حاصل از آن وجود ندارد (Pritchard, 2005, pp.173-174; 2004, p.209). آگاهی هوشیارانه حالتی از آگاهی است که در آن ذهن این توانایی را به دست می‌آورد که از آگاهی خود نیز آگاهی داشته باشد.

در این نوع بخت دو نکته را باید در نظر داشت: اول این که برای تشخیص این که آیا باور فرد محصول بخت تأملی است یا خیر، باید ببینیم که آیا از منظر باورنده روش شکل‌گیری باور وی می‌تواند به راحتی باوری غلط و کاذب تولید کند یا خیر. به این منظور، آگاهی باورنده از روشی که در شکل‌گیری باورش از آن استفاده کرده ملاک است. در مثال بالا، شخصی که جنسیت جوجه‌ها را تعیین کرده هیچ تصویری از روشی که برای شکل‌گیری باور خود استفاده کرده ندارد. بنابراین، از منظر وی، صدق باورش می‌تواند محصول بخت باشد.

دوم این که در این نوع از بخت، بر خلاف دیگر انواع بخت، مسئله این نیست که باور باورنده در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک که بیشترین شباهت را به جهان واقعی دارند، کاذب باشد، بلکه جهان‌های ممکن نزدیک هم بر اساس آنچه باورنده می‌تواند در جهان واقعی از طریق تأمل صرف بدانند، نظم و ترتیب یافته‌اند. بنابراین، بر اساس نکته اول، گستره جهان‌های ممکن نزدیک، بر

1. subject's perspective

۲. پریچارد این مثال را از مقاله دیگری وام گرفته. نک: Robert Brandom, 1998, p.375.

3. conscious awareness

اساس روشی که باورنده «معتقد است» باور خود را در جهان واقعی شکل داده و نه بر اساس روشی که «حقیقتاً و در واقع» از آن بهره برده، محدود می‌شود. برای مثال، اگر این فرد با کمک حس بویایی جنسیت جوجه‌ها را تشخیص داده باشد، گستره جهان‌های ممکن نزدیک تنها شامل مواردی است که وی از حس بویایی خود برای تشخیص بهره گیرد. اما در مثال بالا، این فرد نمی‌داند که از چه روشی برای رسیدن به باور خود بهره برده است. لذا هر جهان ممکن می‌تواند جهان ممکن نزدیک به حساب بیاید و در اکثر این جهان‌ها باور او کاذب باشد. او نمی‌تواند ادعا کند که این توانایی را دارد که در جهان‌های ممکن نزدیک با استفاده از بویایی می‌تواند جنسیت را تعیین کند. بنابراین، باور او دچار بخت تأملی است (Pritchard, 2005, pp.175-176).

معرفت‌شناسی ضد بخت

قبل از این که وارد دیدگاه معرفت‌شناسی ضد بخت پریچارد شویم، ذکر این نکته مفید است که رویکرد پریچارد در معرفت‌شناسی رویکردی اعتمادگرایانه است. بنابراین، عناصری مانند اصل مصونیت (که در تحلیل‌های اولیه سوسا مشاهده می‌شود) و قوای شناختی، به عنوان فضایل معرفتی، در نظریه معرفتی او نقش اساسی دارند. وی در نهایت معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت را برای خروج از بخت پیشنهاد می‌کند.

اصل مصونیت^۱

پریچارد، به منظور حذف بخت معرفتی راستین و اجتناب از دچار شدن به اشکالات گتیه، شرطی بیرونی را به تعریف سه جزئی معرفت اضافه می‌کند. این شرط بیرونی عبارت است از اصل مصونیت که صدق باورهای ما را نه تنها در جهان فعلی بلکه تقریباً در همه جهان‌های ممکن نزدیک به دنبال دارد. این اصل، بر خلاف عنصر توجیه، اطمینان می‌بخشد باوری که صدقش محصول بخت است، مصداق معرفت نیست (Pritchard, 2008, pp.438-439; 2009b, pp.25-26).

تبیین پریچارد پیرامون اصل مصونیت متفاوت است. گاهی بر اساس قید «به آسانی»^۲ معتقد است باور مصون باور صادقی است که نمی‌تواند «به آسانی» کاذب باشد (Pritchard, 2012, p.255). گاهی بر اساس «جهان‌های ممکن نزدیک»، باور مصون را باوری می‌داند که در اکثر «جهان‌های ممکن نزدیک» صادق است (Pritchard, 2007, p.281). گاهی هم بر اساس قید «جهان‌های ممکن خیلی نزدیک»، باوری را مصون می‌داند که در همه «جهان‌های ممکن خیلی نزدیک» صادق است. نقطه مشترک در دو تبیین اخیر او این است که روش شکل‌گیری باور در جهان‌های ممکن باید همان روش شکل‌گیری باور در

1. safety principle
2. easily

جهان واقعی و فعلی باشد (Pritchard, 2009a, p.34). او تبیین خود از اصل مصونیت را به این صورت جمع‌بندی می‌کند: «باور عامل S به گزاره صادق P مصون است، اگر و تنها اگر، در اکثر جهان‌های ممکن نزدیک یا همه جهان‌های ممکن خیلی نزدیک، که در آن‌ها عامل باور خود به P را به همان روشی به دست می‌آورد که در جهان واقعی به دست آورده است، این باور صادق باشد» (Pritchard, 2005, p.163).

این تبیین فقط در مورد گزاره‌های ممکن کاربرد دارد، نه گزاره‌های ضروری (اعم از منطقی، فیزیکی، متافیزیکی و...); زیرا گزاره‌های ضروری در همه جهان‌های ممکن نزدیک صادق‌اند و پرداختن به آن‌ها بر اساس اصل مصونیت مشکل‌ساز خواهد بود. برای مثال، $2+2=4$ از جمله گزاره‌های ضروری است که اگر بخواهیم آن را بر اساس اصل مصونیت بررسی کنیم می‌گوییم عامل S این باور را مثلاً از طریق پرتاب سکه به دست آورده است. این باور در عین حال که در جهان‌های ممکن نزدیک صادق است، اما گستره وسیعی از جهان‌های ممکن نزدیک وجود دارد که تولید این باور به روش پرتاب سکه به کاذب بودن آن منجر می‌شود (Pritchard, 2009a, p.34). البته به کارگیری اصل مصونیت در نظریه معرفت به معنای این نیست که معرفت از احتمال خطا بری است، بلکه احتمال خطا بودن معرفت وجود دارد، اما چون این احتمالی بسیار دور و بعید است، می‌توان آن را نادیده گرفت و معتقد شد که بخت و بخت‌مندی در معرفت ما راهی ندارد (Pritchard, 2012, p.255).

از نظر پریچارد این اصل، که پیش از او سوسا آن را به عنوان شرط لازم برای معرفت مطرح کرده بود (Sosa, 2003, p.276; Sosa, 2007, vol.1, pp.22-44)، با تبیین وجهی سازگار است. اصل مصونیت می‌تواند توضیح دهد که چرا مثال‌های گتیه و مثال‌هایی چون گوسفند در مزرعه و ماکت‌هایی شبیه به انبار مصداق معرفت نیستند. چون به راحتی می‌توانند کاذب باشند و صدق آنها محصول بخت است. پریچارد، برای توضیح، میان معرفت و دستاورد شناختی^۱ تمایز می‌گذارد و معتقد است دستاورد شناختی در مقایسه با معرفت سازگاری بیشتری با بخت دارد (Pritchard, 2012, p.248). او این تمایز را از معرفت‌شناسان فضیلت به ویژه گرکو وام گرفته است (Greco, 1999, pp.286-294). در این تفکیک، دستاوردهای شناختی به معنای کامیابی‌های شناختی^۲ یا موفقیت فاعل در دستیابی به باورهای صادق است. باید توجه داشت که صرف کامیابی شناختی برای دستیابی به معرفت کفایت نمی‌کند، بلکه به قوای شناختی هم نیاز است؛ زیرا این امکان وجود دارد که کامیابی شناختی دچار اشکالات گتیه باشد. در مثال گوسفند در مزرعه، عامل با نگاه کردن به چیزی شبیه به گوسفند نتیجه می‌گرفت که گوسفندی در مزرعه وجود دارد. در این مثال، کامیابی شناختی، یعنی باور صادق، بر اساس قوای شناختی فرد تبیین نمی‌شود و تنها محصول بخت و غیرمصون است. در این مثال، بخت مداخله‌گر میان قوای شناختی و واقعیت

1. cognitive achievement
2. cognitive success

مداخله می‌کند و باور صادق حاصل می‌شود. بخت مداخله‌گر، علاوه بر معرفت، با دستاورد شناختی هم ناسازگار است، اما بخت معرفتی محیطی این گونه نیست که با دستاورد شناختی سازگاری داشته باشد. در مثال ماکت‌هایی شبیه به انبار، باور صادق فرد محصول بخت معرفتی محیطی است و دستاوردی شناختی وجود دارد که مصداق معرفت نیست. به علاوه، در این مثال، کامیابی شناختی بر اساس قوای شناختی عامل تبیین می‌شود. اما اشکال اینجاست که قوای شناختی، به رغم این که به درستی به کار گرفته شده‌اند، با واقعیت ارتباطی برقرار نمی‌کنند. او قوای شناختی را تا حدی به کار می‌برد که به دستاورد شناختی وی اعتبار بخشد، اما در واقع نمی‌داند که به چه چیزی نگاه می‌کند. در این مثال‌ها، با باور صادقی مواجهیم که غیر مصون است و در جهان‌های ممکن نزدیک، اگر به همین روش حاصل شود، باوری صادق نخواهد بود (Pritchard, 2009a, pp.37-40).

قوای شناختی قابل اعتماد

پریچارد معتقد است برای ارائه یک نظریه معرفتی ضد بخت، افزودن اصل مصونیت کفایت نمی‌کند؛ زیرا در مواردی با باور مصونی مواجهیم که مصداق معرفت نیست. در این موارد، میان باور و واقعیت ارتباطی برقرار نمی‌شود و کامیابی شناختی از طریق قوای شناختی حاصل نشده است. او می‌گوید فرد X را تصور کنید که برای فهم میزان دمای اتاق به دماسنج روی دیوار نگاه می‌کند. این دماسنج خراب است و هیچ نشانه‌ای مبنی بر خراب بودن آن وجود ندارد. اما فرد دیگری به طور پنهانی و از طریق دست‌کاری ترموستات مراقب است که هر بار فرد X به سمت دماسنج می‌رود درجه حرارت روی دماسنج مطابق واقع باشد. در این مورد، فرد X باور صادقی دارد که کاملاً مصون است و اگر باور خود را نسبت به دمای اتاق در همه جهان‌های ممکن نزدیک به همین روش کسب کند، باورش صادق خواهد بود. اما این باور به کمک فرد دیگری صادق است و نشان می‌دهد که علاوه بر اصل مصونیت به شرط دیگری نیاز است و آن عبارت است از این که باور فرد از طریق قوای شناختی مرتبط حاصل شده باشد (Pritchard, 2009a, pp.40-42; 2012, pp.259-261).

او در ابتدا قوای شناختی را فرآیندهای باورسازی می‌داند که به معرفت ختم می‌شوند. اما بعدتر، از قوای شناختی به توانایی و استعداد^۱ تعبیر می‌کند؛ زیرا قوای شناختی، حتی هنگامی که در حال فعالیت نیستند و باوری را شکل نمی‌دهند، همراه فرد باقی می‌مانند. اگر مراد از این استعداد همان مهارت‌ها و توانایی‌های عامل باشد، پس باید قابل اعتماد باشد؛ و اگر مراد عاملیت شناختی عامل است، پس باید با دیگر قوا و توانایی‌های باورساز وی انسجام داشته باشد (Pritchard, 2012, pp.261-262). پریچارد، همانند گرکو (Greco, 2003, pp. 127-132; 2010, Ch. 8)، و بر خلاف زگزیسکی (Zagzebski, 1996)،

معتقد است قوای شناختی همان فضائل معرفتی است، و بر این اساس معرفت‌شناسی خود را معرفت‌شناسی فضیلت برمی‌شمرد (Pritchard, 2012, p.262). همان‌گونه که مشخص است، او از رویکرد اعتمادگرایی^۱ دفاع می‌کند، ولی نظریه معرفتی سوسا و گرکور را بر نمی‌تابد و به جای آن معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت را پیشنهاد می‌کند (برای نمونه در Kallestrup & Pritchard, 2016).

معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت

معرفت‌شناسی ضد بختی که پرپیچارد ارائه می‌دهد ترکیبی از دو شرط مصونیت و شرط قوای شناختی است. می‌توان معرفت‌شناسی وی را به شکل زیر صورت‌بندی کرد: «فرد S می‌داند که P، اگر و تنها اگر، باور صادق و مصون S به P محصول قوای شناختی مرتبط باشد، به طوری که کامیابی شناختی مصون وی، به میزان قابل توجهی، از عاملیت شناختی وی اعتبار گیرد». او معتقد است این معرفت‌شناسی ترکیبی می‌تواند با اشکالات گتیه و نمونه‌های دیگری که در مقاله به آن اشاره شد مقابله کند (Pritchard, 2012, p.273). اشکالات گتیه و نمونه‌هایی مانند آن با بخت معرفتی راستین درگیر است و بیان شد که ترکیب بالا می‌تواند با آن مقابله کند. از نظر پرپیچارد بخت معرفتی تأملی چیزی است که با معرفت داشتن سازگاری دارد. بخت تأملی که در آثار اولیه پرپیچارد به آن اشاره شده است (2005) با مسئله شکاکیت پیوند می‌خورد که در مقاله دیگری مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تحلیل و ارزیابی

در این مقاله، به بررسی تبیین بخت معرفتی و معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت از منظر دانکن پرپیچارد پرداختیم. گرچه مسئله شانس اخلاقی مسئله‌ای آشناست، اما بخت معرفتی به دلیل این که سابقه دیرینه‌ای ندارد، هنوز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد و تبیین‌هایی که در سال‌های اخیر پیرامون آن ارائه شده هنوز چندان دقیق نیست و نیاز به تحلیل و پردازش بیشتری دارد.

پرپیچارد اولین فیلسوفی است که به طور مبسوط بخت معرفتی را مورد توجه قرار داده و در آثار متعددی، از سال ۲۰۰۳ تا کنون، آراء متفاوتی را درباره معنای بخت معرفتی و راه‌های برون‌رفت از بخت معرفتی ناسازگار مطرح کرده است. وی ضمن نقد تبیین‌های رایج، تبیین پیشنهادی خود را که تبیین وجهی نام دارد و از دو مؤلفه جهان‌های ممکن و اهمیت تشکیل شده است ارائه می‌دهد. دیدیم که پرپیچارد بخت‌های سازگار و ناسازگار با معرفت را از یکدیگر تفکیک کرد و بخت راستین و تأملی را به عنوان بخت‌های ناسازگار بیان نمود. البته سوسا (2007) در آثارش درباره بخت متناسب با معرفت حیوانی می‌گوید که فاعل معرفتی به جای آن که از قوای معرفتی - که همان فضایل معرفتی‌اند - برای شکل‌گیری یا

۱. برای مطالعه بیشتر رویکردهای مطرح در معرفت‌شناسی فضیلت، نک: خزاعی (۱۳۹۶).

توجیه باور بهره‌بردار، از عوامل دیگری غیر از قوا بهره‌بردار می‌برد و به طور شانس‌ی به باور صادق و موجه دست می‌یابد. برای پریچارد در مسئله بخت مهم است که توجیه باور چگونه اتفاق بیفتد. از این رو، برای او بخت تأملی که ناشی از عدم آگاهی فاعل از نحوه حصول و توجیه باورش است مهم جلوه می‌کند، اما بخت معرفتی راستین بخت محوری‌ای است که مثال‌های نقض گتیه به آن دچارند. پریچارد در تلاش است تا نظریه‌ای معرفتی ارائه دهد که از این نوع بخت ناسازگار در امان بماند. وی رویکرد اعتمادگرایی را ترجیح می‌دهد و مشاهده کردیم که برای فائق آمدن بر این بخت، معرفت‌شناسی فضیلتی که عناصرش را از معرفت‌شناسی فضیلت سوسا گرفته، یعنی قوای معرفتی و اصل مصونیت را برمی‌گزیند.

دیدگاه پریچارد در باره بخت معرفتی هنوز تمام نشده و در هر دوره تغییر و تحول‌هایی یافته است. با این حال، نقدهای متعددی بر تبیین وی از بخت معرفتی، اصل مصونیت و دیگر بخش‌های این نوع معرفت‌شناسی وارد کرده‌اند که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم.

۱. بر اساس رویکرد مسئولیت‌گرایی، فضیلت معرفتی عبارت است از ویژگی‌های شناختی مثل استقلال فکری، انصاف، تواضع و مانند آن، که از طریق تمرین و ممارست عامل به دست می‌آید و سبب می‌شود که عامل دچار خطا و بخت نشود. بر اساس معرفت‌شناسی فضیلت مورد نظر پریچارد، معرفت دستاوردی ماهرانه است که از طریق قوای شناختی حاصل می‌شود و جایی برای تأثیر بخت باقی نمی‌گذارد. از جمله ایرادات دیدگاه وی موارد نقض به دستاوردهای ماهرانه‌ای است که هنوز محصول بخت هستند. هیلز مثال تای‌کاب^۱ را می‌زند، یکی از بهترین مهاجمان تاریخ بیسبال، که رکورد بهترین میانگین ضربات حرفه‌ای را در لیگ برتر دارد. بر اساس تبیین وجهی، هر ضربه تای‌کاب می‌تواند محصول بخت باشد. زیرا عوامل بسیاری می‌تواند سبب به خطا رفتن ضربه شود. جهان ممکن‌ی را تصور کنید که در آن اندکی شرایط متفاوت از جهان واقعی است، مثلاً پرتاب‌کننده توپ را با سرعت متفاوتی پرتاب می‌کند یا تماشاگران حواس او را پرت می‌کنند یا خورشید درخشش بیشتری دارد. در تمام این موارد، ضربه توپ به راحتی به خطا می‌رود. بنابراین با مهارتی مواجهیم که محصول بخت است (Hales, 2016, p.499).

۲. بر اساس تبیین وجهی، حادثه شانس‌ی به راحتی نمی‌تواند در جهان‌های ممکن نزدیک به وقوع بپیوندد. اما جنیفر لکی با یک مثال سعی می‌کند خلاف این را نشان دهد. فرض کنید سوفی گنجی را در جزیره‌ای در نقطه A دفن کرده، و وینسنت، همسایه وی، به طور اتفاقی نقطه A را حفر می‌کند تا در آن درختی بکارده که با گنج مواجه می‌شود. لکی می‌گوید در این مثال پیدا کردن گنج توسط وینسنت محصول بخت است، اما مسئله اینجاست که پیدا کردن گنج، در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن

1. Ty Cobb

نزدیک که شرایطی عین شرایط جهان واقعی را دارد، اتفاق می‌افتد (Lackey, 2008, p.261).
 پرچارد ایراد لکی را وارد نمی‌داند و معتقد است مثال وی مصداق بخت نیست. او می‌گوید در این مثال ابعاد و عمق زمینی که گنج در آن دفن شده مبهم است. او پیشنهاد می‌دهد به منظور برطرف شدن ابهام، این شرط را اضافه کنیم که مثلاً «مناطق که در این جزیره برای دفن کردن گنج مناسب‌اند متمایز بشود و این که خاک این مناطق به قدری سخت باشد که نتوان گنج را در عمق زیاد دفن کرد». در این صورت، پیدا کردن گنج با حفر این مناطق متمایز قطعی است. پرچارد معتقد است وقتی این جزئیات مشخص بشود، پیدا کردن گنج دیگر محصول بخت نیست، بلکه محصول اقبال^۱ خواهد بود (Pritchard, 2005, p.144). مراد از اقبال فرصت‌هایی است که ما خودمان برای خودمان فراهم می‌آوریم که این غیر از بخت است (Rescher, 2014, p.621).

۳. همان‌طور که اشاره شد، پرچارد دستاورد شناختی را غیر از معرفت می‌داند و معتقد است بخت محیطی با دستاورد شناختی سازگار و با معرفت ناسازگار است. دستاورد شناختی را می‌توان این‌گونه صورت‌بندی کرد: باور صادق شخص S به گزاره P دستاورد شناختی است، اگر و تنها اگر، باور شخص S به گزاره P در درجه اول بر اساس قوای شناختی شخص S دارای اعتبار باشد (Carter, 2013, p.263).
 کارتر، بر خلاف پرچارد، معتقد است بخت محیطی علاوه بر معرفت، با دستاورد شناختی هم ناسازگار است. به منظور توضیح این مطلب، او به دو تبیین پیرامون کامیابی شناختی اشاره می‌کند: کامیابی شناختی عامل-محور^۲ (CA-A) و کامیابی شناختی باور-محور^۳ (CA-B). بر اساس CA-A، این که شخص S این باور صادق را دارد که P، در درجه اول، بر اساس توانایی‌های شناختی وی دارای اعتبار است؛ و بر اساس CA-B، این که باوری شکل می‌گیرد و به دست می‌آید، در درجه اول، به خاطر توانایی‌های شناختی شخص S دارای اعتبار است.

به منظور فهم تبیین عامل-محور، مثال ماکت‌های انبارنما را به یاد بیاورید. بر اساس این تبیین می‌گوییم که کامیابی شناختی یعنی شخص S در آن مثال باور صادق P را دارد. در اینجا به توانایی‌های شناختی شخص S توجه داریم و بر اساس آن می‌گوییم که شخص S باور صادق دارد. در این مثال، باور شخص S با نگاه کردن به انبارنما به راحتی می‌تواند کاذب باشد. بنابراین، او تحت تأثیر بخت محیطی است و به معرفت دست نمی‌یابد. کارتر معتقد است، از نظر پرچارد، دستاورد شناختی می‌تواند محصول مهارت، توانایی شناختی و یا بخت باشد و این موضع پرچارد به تبیین عامل-محور اشاره دارد. کارتر معتقد است پرچارد چنین تفکیکی را در نظر نمی‌گیرد، اما با در نظر گرفتن این دو تبیین نتیجه می‌گیرد که

1. fortune
2. agent-focused cognitive success
3. belief-focused cognitive success

شاید بتوان سازگاری دستاورد شناختی با بخت محیطی را بر اساس تبیین عامل-محور پذیرفت، اما این سازگاری بر اساس تبیین باور-محور قابل قبول نیست (Carter, 2013, pp.269-274).

۴. بریکر از نقطه نظر جدیدی به نقد دیدگاه پریچارد می‌پردازد. او در مقاله خود بر اساس دستاوردهای جدید علوم اعصاب شناختی بیان می‌کند که آستانه‌های تشخیص بصری به طور نظام‌مند با نوسانات عصبی منظم و سریع، متفاوت است. به این معنا که شدت مورد نیاز برای شناسایی محرک‌های بصری خاص، حتی به طور احتمالی هم ثابت نیست و دائماً در نوسان است. بر این اساس، می‌توان نمونه‌هایی را در نظر گرفت که در آن‌ها آستانه تشخیص بصری برای عامل S، در حالی که به اندازه کافی پایین است تا درک آگاهانه یک محرک را در دنیای واقعی فراهم کند، اما برای درک آگاهانه در گستره وسیعی از جهان‌های ممکن به اندازه کافی پایین نیست. بریکر معتقد است در مواردی که آستانه ادراکی عامل S پایین است به طوری که ممکن است هیچ محرکی را درک نکند، باز هم قادر است به معرفت دست یابد. با توجه به این توضیحات، چالش تبیین وجهی این است که نمونه‌هایی از معرفت راستین را مصداق باور صادقی می‌داند که محصول بخت است و حال آن که چنین نیست (Bricker, 2021, pp.7231).

غیر از نقد دوم که پریچارد به آن پاسخ می‌دهد و آن را وارد نمی‌داند، می‌توان سه نقد دیگر را بر دیدگاه پریچارد وارد دانست. مخصوصاً مورد اول و چهارم که با دستاوردهای علمی جدید سازگاری دارد.

۵. ایراد کلی‌ای که به نظر می‌رسد به دیدگاه او وارد است، چه به تبیین وجهی وی از بخت معرفتی، چه ویژگی‌های معرفت‌شناسی مورد نظر وی، این است که او درباره هیچ کدام از این‌ها نه موضع واحدی دارد، نه عباراتش خالی از ابهام است. این که فیلسوفی موضعش را در طول زمان تغییر دهد یا تکمیل کند رویکردی کاملاً آشنا، طبیعی و منطقی است، اما به نظر می‌رسد پریچارد در برخی موارد با ابهام بیشتر این مسیر را در پیش گرفته است. برای نمونه فاصله جهان‌های ممکن، که از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین واژه‌ها در تبیین وجهی است، تا جهان واقعی مشخص نیست. دیدگاه او از نزدیک‌ترین جهان ممکن (Pritchard, 2005) تا جهان ممکنی در همین نزدیکی‌ها (Pritchard, 2007) تا جهان ممکن نزدیک به جهان واقعی (Pritchard, 2014) تغییر می‌کند و این طبیعتاً در فهم تبیین وی درباره بخت معرفتی تأثیر می‌گذارد. درباره معرفت‌شناسی فضیلت هم، آنچه مشخص است این است که با توجه به مفاهیم مورد استفاده سوسا و گرکو دیدگاه او به اعتمادگرایی نزدیک‌تر است تا مسئولیت‌گرایی، اما در عین حال سوسا (Pritchard, 2009a) و گرکو را در حل مسئله شانس موفق نمی‌داند (Pritchard, 2008) و سعی می‌کند با گزینش رویکردی میانه که هم از مزایای برون‌گرایی بهره‌بردار هم درون‌گرایی، راهی برای حل مشکل بخت معرفتی بیابد. اما در عین حال که وجود فضیلت معرفتی را برای ایجاد معرفت ضروری می‌داند، لازم نمی‌داند که فضیلت معرفتی مبنای معرفت‌شناسی باشد (Pritchard, 2005). به همین دلیل، اگر تقریر سوسا و رگزبسکی را تقریرهای قوی و جدی از معرفت‌شناسی فضیلت بدانیم، تقریر پریچارد را می‌توان تقریری ضعیف یا متعادل دانست.

بخت راستین جایی است که قوای معرفتی یا فضایل در توجیه یا تولید باور دخالت نداشته باشند، و در بخت تأملی فاعل نسبت به چگونگی ایجاد باور علم ندارد. بخت راستین با دیدگاه سوسا تناسب دارد و بخت تأملی بر اساس دیدگاه زگز بسکی قابل تصور است که می‌گوید اگر فاعل از ارتباط بین توانایی خود در دانستن و کسب شناخت آگاه نباشد این باور به طور شانس‌ی برایش حاصل شده است (Zagzebski, 1996, p.304). البته بر اساس دیدگاه سوسا هم قابل فهم است، از این حیث که در معرفت تأملی، علاوه بر این که باور باید از طریق قوای معرفتی حاصل و توجیه شود، فاعل باید منظر معرفتی داشته باشد، یعنی باید بداند باورش از چه روشی حاصل شده تا معرفت داشته باشد. اما چون پرچارد در بخت راستین هر دو عنصر را لحاظ کرده، پس بهتر است تأملی را ناظر به دیدگاه سوسا بدانیم. به همین دلیل است که از نظر پرچارد بخت معرفتی اصلی و محوری همان بخت راستین است که باعث می‌شود فاعل در باورش به درستی x موجه نباشد. بنابراین، بخت تأملی هم هنوز در تحلیل‌های پرچارد دوپهلوسست. از سویی، او به گونه‌ای سخن می‌گوید که آن را به رویکرد مسئولیت‌گرایی نزدیک می‌کند و از سوی دیگر به اعتمادگرایی.

از نظر پرچارد دو راه‌حلی که سوسا و زگز بسکی برای حل مسئله بخت معرفتی ارائه کرده‌اند کافی نیست، بلکه باید هر دو رویکرد با هم جمع شود، یعنی باور هم بر اساس قوای شناختی حاصل شود و هم فاعل به روش ایجاد معرفت آگاه باشد. اگر این طور باشد، می‌توان گفت دیدگاهش با معرفت تأملی سوسا فرقی ندارد، از این حیث که هر دو عنصر را در خود دارد. البته وی در بخت محیطی دیدگاهش با سوسا متفاوت است، زیرا بر اساس دیدگاه سوسا، بخت محیطی تأثیری در ناموجه بودن یا عدم تولید باور ندارد (Sosa, 2007) اما اگر از این بگذریم، قوت دیدگاه پرچارد، تا اینجا، خودش را نشان نمی‌دهد و اگر معرفت‌شناسان فضیلت قوی بتوانند تأثیر بخت محیطی را در معرفت‌شناسی نشان دهند، این برگ برنده از دست پرچارد گرفته خواهد شد. فعلاً درباره این که دیدگاه وی از جهت همراهی با اعتمادگرایان تا چه حد قوت و ضعف دارد بحث نمی‌کنیم هر چند بر این باوریم که قوای معرفتی در سطح معرفت تأملی بدون نقش دادن به فضایل معرفتی به معنای ویژگی‌های منشی، در معرض نقدهای زیادی است. به هر حال، پرچارد به عنوان نخستین شخصیتی که به نحو مدون و مبسوط به بررسی بخت معرفتی پرداخته، سهم بسیار مهم و قابل توجهی در معرفت‌شناسی معاصر دارد.

نتیجه‌گیری

بخت معرفتی مسئله‌ای است که بر عرصه‌های مختلف علم تأثیرگذار است و بررسی آن ضروری می‌نماید. پرچارد، به عنوان نخستین کسی که به شکل تخصصی و مبسوط به این بحث پرداخته، توانسته است جوانب مختلف بحث را مورد مذاقه قرار دهد. تبیین وجهی وی از بخت بر دو اصل جهان‌های ممکن نزدیک و اصل اهمیت استوار است. پس از بررسی انواع بخت معرفتی، وی در صدد ارائه نظریه‌ای

معرفتی است تا بتواند بخت معرفتی ناسازگار را از معرفت بزدايد. او معرفت‌شناسی خود را بر اصل مصونیت و اصل قوای شناختی بنا می‌کند و آن را «معرفت‌شناسی فضیلت ضد بخت» می‌نامد که قادر است با بخت معرفتی راستین، که خود نیز به دو نوع مداخله‌گر و محیطی تقسیم می‌شود، مقابله کند. این مقاله ضمن اشاره به اصل دیدگاه وی، فتح بابی برای ورود بحث بخت معرفتی به فضای فارسی‌زبان خواهد بود.

تعارض منافع:

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافی گزارش نکرده‌اند.

فهرست منابع

خزاعی، زهرا. (۱۳۹۶). معرفت‌شناسی فضیلت (چاپ دوم). سمت.

References

- Brandom, R. (1998). Insights and Blindspots of Reliabilism. *The Monist*, 81, 371-392. <https://doi.org/10.5840/monist199881317>.
- Bricker, A. M. (2021). Neural phase: A new problem for the modal account of epistemic luck. *Synthese*, 198, 7231-7248. <https://doi.org/10.1007/s11229-019-02517-x>
- Carter, J. A. (2013). A problem for Pritchard's anti-luck virtue epistemology. *Erkenn*, 78, 253-275. <https://doi.org/10.1007/s10670-011-9315x>
- Carter, J. A., & Pritchard, D. (2015). Knowledge how and epistemic luck. *Noûs*, 49(3), 440-453. <https://doi.org/10.1111/nous.12054>
- Chisholm, R. (1989). *Theory of Knowledge*, 3rd edn. Englewood Cliffs, Nj: Prentice Hall.
- Engel, M. (1992). Is epistemic luck compatible with knowledge?. *The Southern Journal of Philosophy*, 30(2), 59-75. <https://doi.org/10.1111/j.2041-6962.1992.tb01715.x>
- Gettier, E. (1963). Is justified true belief knowledge?. *Analysis*, 23, 121-123. <https://doi.org/10.1093/analys/23.6.121>
- Goldman, A. I. (1976). Discrimination and perceptual knowledge. *The Journal of Philosophy*, 73(20), 771-791. <https://doi.org/10.2307/2025679>
- Greco, J. (1999). Agent reliabilism. *Philosophical perspectives*, 13, 273-296. <https://doi.org/10.1111/0029-4624.33.s13.13>
- Greco, J. (2003). Knowledge as credit for true belief. In M. Depaul & L. Zagzebski (Eds.), *Intellectual virtue: Perspectives from ethics and epistemology*. Oxford University Press.
- Greco, J. (2010). *Achieving knowledge: A virtue-theoretic account of epistemic normativity*. Cambridge University Press.
- Hales, S. (2016). Why every theory of luck is wrong. *Noûs*, 50(3), 490-508. <https://doi.org/10.1111/nous.12076>
- Harper, W. (1996). Knowledge and luck. *The Southern Journal of Philosophy*, 34, 273-283. <https://doi.org/10.1111/j.2041-6962.1996.tb00792.x>
- Hill, J. (2022a). On luck and modality. *Erkenntnis*, 87(1), 1873-1887. <https://doi.org/10.1007/s10670-020-00279-4>
- Hill, J. (2022b). On luck and significance. *Synthese*, 200(1), 1-18. <https://doi.org/10.1007/s11229-022-03533-0>
- Kallestrup, J., & Pritchard, D. (2016). Dispositional robust virtue epistemology versus anti-luck virtue epistemology. In M. Á. F. Vargas (Ed.), *Performance epistemology: Foundations and applications*. Oxford University Press.
- Khazaei, Z. (2017). *Virtue epistemology* (2th Edition). Samt. [in Persian].
- Khazaei, Z. (2021). The free agent, luck and character. *Journal of Philosophical Theological Research*, (special issue on Free Will), 23(3), 173-192. <https://doi.org/10.22091/JPTR.2021.6655.2583>
- Lackey, J. (2008) What luck is not. *Australasian Journal of Philosophy*, 86(2), 255-267. <https://doi.org/10.1080/00048400801886207>
- Lewis, D. (1973). *Counterfactuals*. Cambridge.
- Pritchard, D. (2004). Epistemic luck. *Journal of Philosophical Research*, 29, 193-222.

- https://doi.org/10.5840/jpr_2004_18
- Pritchard, D. (2005). *Epistemic luck*. Oxford University Press.
- Pritchard, D. (2007). Anti-luck epistemology. *Synthese*, 158, 277-297.
<https://doi.org/10.1007/s11229-006-9039-7>
- Pritchard, D. (2008). Sensitivity, safety and anti-luck epistemology. In J. Greco (Ed.), *The Oxford handbook of skepticism*. Oxford University Press.
- Pritchard, D. (2009a). Safety-based epistemology: Whither now?. *Journal of Philosophical Research*, 34, 33-45. https://doi.org/10.5840/jpr_2009_2
- Pritchard, D. (2009b). *What is this thing called knowledge?*. Routledge.
- Pritchard, D. (2012). Anti-luck virtue epistemology. *The Journal of Philosophy*, 109(3), 247-279.
<https://doi.org/10.5840/jphil201210939>
- Pritchard, D. (2014). The modal account of luck. *Metaphilosophy*, 45(4-5), 594-619.
<https://doi.org/10.1111/meta.12103>
- Pritchard, D. (2020). Anti-luck epistemology and pragmatic encroachment. *Synthese*, 199(1-2), 715-729. <https://doi.org/10.1007/s11229-020-02703-2>
- Pritchard, D., & Smith, M. D. (2004). The psychology and philosophy of luck. *New Ideas in Psychology*, 22(1), 1-28. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2004.03.001>
- Russell, B. 1948. *Human knowledge: Its scope and its limits*. George Allen & Unwin.
- Sosa, E. (2003). Relevant alternatives, contextualism included. *Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition*, 119(1/2), 35-65.
- Sosa, E. (2007). *Apt beliefs and reflective knowledge, vol. 1: A Virtue Epistemology*. Oxford University Press.
- Statman, D. (1991). Moral and epistemic luck. *Ratio*, 4(2), 146-156.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9329.1991.tb00036.x>
- Unger, P. (1968). An analysis of factual knowledge. *The Journal of Philosophy*, 65, 157-170.
<https://doi.org/10.2307/2024203>
- Zagzebski, L. T. (1996). *Virtues of the mind: An inquiry into the nature of virtue and the ethical foundations of knowledge*. Cambridge University Press.